

Зоамарфізмы ў беларускіх, рускіх і англійскіх прыказках

Трайчук А. А., студ. II к. БДЭУ,
навуک. кір. Навасельцава І. І., канд. філал. навук, дац.

Носьбіты розных культур бачаць свет праз прызму сваіх моў, бо мова – культурны код нацыі, што ўтрымлівае значную для яе носьбітаў інфармацыю, садзейнічае кадзіраванню і трансляцыі культуры [1, с. 104]. Чалавек жыве сярод створаных ім сэнсавобразаў. Універсальны духоўны і сацыяльна-побытавы досвед пэўнага этнаса, яго светабачанне, фонавыя веды выразна адлюстроўваюць прыказкі – сімвалічныя адзінкі мовы, праз якія выражаюцца закладзеныя ў ёй маральна-этычныя ідэалы і нормы. Аб'ектам даследавання сталі зоамарфізмы ў беларускіх, рускіх і англійскіх прыказках. Мэта – выявіць універсальнае і спецыфічнае ўжыванне заанімаў у парэміялагічным фондзе беларускай, рускай і англійскай моў. Фактычны матэрыял выбраны з шасцімоўнага слоўніка прыказак, прымавак і крылатых слоў [2]. Сярод выяўленых прыказак з зоахарактарыстыкамі наступныя:

Любоў да сваёй зямлі, родных мясцін: *Кожнай птушчцы сваё гняздо мілае, Всякая птица свое гнездо любит, Every bird likes its own nest (Всякая птица любит свое гнездо).*

Працавітасць, дбайнасць: *Ранняя пташка зубкі калупае, а позняя вочкі трэ, Кто рано встает, тому Бог дает, The early bird catches the worm (Ранняя птица червяка ловит).*

Гультайства: *Лянівай кабыле і хвост цяжкі, Ленивой лошади и хвост в тягость, A lazy sheep thinks its wool heavy (Ленивой овце и собственная шерсть тяжела).*

Асцярожнасць, баязлівасць: *Зайцу і жабін скок страшны, Пуганая ворона куста боится, A scalded dog fears cold water (Ошпаренный пес холодной воды боится).*

Сквапнасць: *За двума зайцамі пагонішся – ні аднаго не зловіш, За двумя зайцами погонишься – ни одного не поймаешь, Dogs that put up many hares kill none (Собаки, спугнувшие много зайцев, не поймают ни одного).*

Ганарыстасць, паказная адвага: *На сваім падвор'і і сабака пан, Всяк кулик на своем болоте велик, Every dog is a lion at home (Каждая собака в своем доме – лев).*

Самахвальства: *Герой з калом да жабы, Молодец среди овец, а на молодца и сам овца, Hares may pull dead lions by the beard (Мертвого льва и зайцы за бороду могут дергать).*

Пустаслоўе: *Не ўсякая сабака кусаецца, а ўсякая брэша, Кто много грозит, тот мало вредит, Barking dogs seldom bite (Лаюющие собаки редко кусаются).*

Каварнасць, крывадушнасць: *Ціхая свіння глыбока рые, Бодливой корове бог рог не дает, Velvet paws hide sharp claws* (В бархатных лапках скрываются острые когти).

Нахабства, нявыхаванасць, неахайнасць: *Дай свінні рогі, дык нікому не будзе дарогі, Посади свинью за стол, она и ноги на стол, What can you expect from a hog but a grunt?* (Что можно ожидать от свиньи, кроме хрюканья?).

Няўдзячнасць: *Ліса і ў сне курэй бачыць, Сколько волка ни корми, он все в лес смотрит, The leopard cannot change its spots* (Леопард не может перекараситься).

Варожасць: *Любіць як сабака палку, Жить как кошка с собакой, To live cat-and-dog life* (Жить как кошка с собакой).

Паспешлівасць, загадванне наперад: *З незабітага ліса футра не пашыеш, Не убив медведя, шкуры не продавай, First catch your hare* (Сперва поймай зайца).

Аптымізм: *Абы кароўка, будзе і вяроўка, Будет и на нашей улице праздник, Every dog has his day* (У всякой собаки есть свой день (радости)).

Сутнасць асобы, якасць дзеянняў: *Знаць карову па ўдою, Видна птица по полету, A bird may be known by its song* (Птицу можно узнать по ее песне).

Жыццёвы вопыт, мудрасць: *Старога ліса не ашукаеш, Стреляного (старого) воробья на мякине не проведешь, A fox is not taken twice in the same snare* (Лису в одну и ту же ловушку дважды не поймаешь).

Праведзены аналіз сведчыць аб тым, што сістэма зоамарфізмаў у розных мовах мае сваё выражэнне, што абумоўлена адмысловасцю асацыяцый, суб'ектыўным успрыманнем пэўным этнасам найбольш значных у нацыянальна-культурнай прасторы заонімаў, кантэкстам. У англічан частотная лексема *сабака* (ушанаваная англічанамі жывёла), дзікія жывёлы прадстаўлены мала. Беларусы шмат згадваюць *сабаку, свінню, жабу, каня*, назвы птушак, рускія – *мядзведзя, ваўка, зайца*, птушак. Вобраз *свінні* ў беларусаў найперш мае асацыяцыі з непрыстойным чалавекам, які шкодзіць іншым, а ў рускіх і англічан – з нявыхаваным, грубым. Адметнымі рысамі англічан можна назваць асяцёржнасць і прагматызм. У некаторых рускіх прыказках, у адрозненне ад беларускіх і англійскіх, заавобразы не ўжываюцца. Найбольшая колькасць зоамарфізмаў выяўленая ў беларускіх прыказках, што звязана з адмысловым светаглядам нашых продкаў, іх узаемаадносінамі з прыродай.

Такім чынам, нягледзячы на адметны ў розных мовах характар семантычных структур заонімаў, у сваёй большасці яны з'яўляюцца ўніверсальнымі, выкрываюць заганныя рысы людзей, што тлумачыцца тыпалогіяй разумовай дзейнасці чалавека, духоўнай і матэрыяльнай блізкасцю культур шмат якіх народаў, агульнасцю пэўных сацыякультурных з'яў і маральных каштоўнасцей.

Літаратура

1. Гончарова, Н. А. Proverbia et dicta : шестязычн. словарь пословиц, поговорок и крылатых слов / Н. А. Гончарова [и др.]; под ред. Н. А. Гончаровой. – Минск : Белорус. асоц. «Конкурс», 2008. – 352 с.
2. Маслова, В. А. Лингвокультурология : Учеб. пособие для студ. высш. учеб., заведений / В. А. Маслова. – Москва : Издательский центр «Академия», 2001. – 208 с.

Типология «ложных друзей переводчика» в пространстве юридического дискурса

*Ходосевич М. М., студ. IV к. БГУ,
науч. рук. Ивашкевич И. Н., канд. филол. наук, доц.*

Так называемые «ложные друзья переводчика» являются одной из наиболее сложных и многогранных проблем перевода с английского языка на русский и обратно. В интерпретации А. В. Федорова, ложный эквивалент – это «слово, полностью или частично совпадающее (или близкое к нему) по звуковой или графической форме с иноязычным словом при наличии полной этимологической общности между ними, но имеющее другие значения при известной смысловой близости (отнесенности к одной сфере применения)» [4, с. 191].

Можно выделить следующие категории «ложных друзей переводчика»:

1. слова, которые схожи графически или фонетически, но не совпадают с точки зрения семантики. К примеру, английское слово «revolution» является распространенным международным словом, имеющим одинаковое значение во многих языках. Англо-русский словарь дает следующие возможные переводы на русский язык. Во-первых, *революция* (о прогрессивных коренных переворотах в общественно-экономических отношениях), например, в «the French Revolution» – «французская революция XVIII в.». Во-вторых, оно может означать *государственный переворот*, как в словосочетании «a palace revolution» (дворцовый переворот). В-третьих, может подразумеваться политическое или иное *восстание, бунт*. В пример приводится выступление группы младших врачей против поборов их начальника: «But listen, darling, we're going to start a revolution» [3, с. 1]. В-четвертых, это *перестройка, скачок* в каком-либо деле («a revolution in science» – переворот в науке). И, наконец, слово «revolution» может означать *перемену, изменение*. Как видно из вышесказанного, русское слово «революция» можно соотнести только с первым и четвертым значениями;